

A TOCAR DE CASA: Arxiu del Palau - Requesens

La baronia de Castellvell de Rosanes, integrada pels actuals municipis de Martorell, Abrera, Castellbisbal, Sant Andreu de la Barca, Castellví de Rosanes i Sant Esteve Sesrovires, des del seu origen medieval i fins el setembre de 1396, va ser a mans dels Castellvell i els Foix. A partir d'aquesta data va passar a la corona, fins que el 1474 Joan II, contravenint els privilegis concedits per Martí l'Humà, la vengué a Lluís de Requesens i Joan de Soler, el qual n'esdevingué senyor.

Com a resultat de la possessió de les baronies de Castellvell de Rosanes i de Molins de Rei, i del posterior entroncament amb la resta de famílies nobiliàries, el llinatge dels Requesens esdevindrà productor d'un extraordinari fons documental que constitueix el que coneixem com l'**Arxiu del Palau - Requesens**.

Rep aquesta denominació pel fet de trobar-se al Palau Reial Menor de Barcelona, convertit en la residència dels Requesens fruit de la donació que els va fer Joan II. El Palau va ser enderrocat el 1856 i l'arxiu es va traslladar a un altre edifici, al carrer de Palau, on es va iniciar el procés d'ordenació.

El 1921 José Ignacio Cavero y Alcívar, comte de Sobradiel, va fer donació de la Reial Capella i l'Arxiu a la Companyia de Jesús. El 1976 l'arxiu va ser traslladat al Centre Borja de Sant Cugat del Vallès, fins a la seva cessió en dipòsit a l'Arxiu Nacional de Catalunya, el juny de 2011, on es troba i es pot consultar actualment, constituint un dels arxius nobiliaris més importants de Catalunya.

Està integrat per 329 manuscrits medievals i moderns, 690 lligalls de documents majoritàriament dels segles XV al XIX, 8 caps de privilegis reials i pontificis, 3.622 pergamins dels segles X al XVII, i una col·lecció sigilogràfica composta per 33 segells de cera i de plom procedents de privilegis reials i papals. L'amplitud cronològica i l'activitat i relacions dels integrants dels llinatges que s'hi documenten el fan un fons clau per a l'estudi de la història medieval i moderna de Catalunya i la Mediterrània.

Pel que fa a la història de la baronia de Castellvell i Martorell, igualment constitueix un fons clau, en el qual no solament es troba documentació a partir de la presa de possessió de la baronia per part dels Requesens el 1474, sinó que hi trobem documentació molt anterior.

L'estudi sistemàtic d'aquest fons, i més concretament pel que fa a la informació sobre Martorell, està pendent a dia d'avui. El treball actual de l'ANC en la millora dels instruments de descripció seran de gran ajuda i de ben

segur que contribuiran a donar a l'Arxiu la rellevància que mereix. Només a tall d'exemple, esmentem alguns dels documents que hi podem trobar.

La documentació referida a patrimoni de Molins de Rei i Martorell, correspondència i processos, dels segles XVI i XVII, ocupa els lligalls 101 a 104; la documentació de les baronies de Castellví de Rosanes, Martorell, Molins de Rei i Santa Creu d'Olorda (privilegis, títols jurídics, cùria senyorial, escriptures notariales, capbreus) des del segle XIV al XIX, ocupa del 158 al 327.

A un nivell més de detall, podem esmentar pergamins, com el de 1103, entre Guillem Raimon de Castellví i Volard Raimon de Rosanes sobre el feu del castell de Rosanes i els serveis militars que prestarà; el privilegi de Guillem de Castellví que estableix la franquesa als habitants de la vila de Martorell, de 1208; la cessió atorgada per l'Infant Enric, duc de Sogorb i comte d'Empúries, a favor de Requesens de Soler, governador de Catalunya, de tots els drets sobre la vila i la baronia de Martorell, de 1482.

També són de destacar els documents referits als privilegis concedits a la universitat de Martorell per part de la reina Maria d'Aragó, de 1396; els *Llibres d'Ordinacions de la vila de Martorell*, de 1417 i 1486; el *Llibre de judicis verbals davant la comtessa de Palamós a Martorell*, de 1539 a 1540; inventaris de les pertinències a les cases a Martorell de la comtessa de Palamós, de 1546; documentació referent a inundacions i els danys ocasionats, de 1604; llistes de veïns de Martorell, de 1747; la constitució de sometents, de 1794...

A tot plegat cal afegir-hi la transversalitat de la informació de tota la resta de fons que integren l'Arxiu, que tot i no estar directament vinculats al govern i administració de la baronia, sovint hi fan referència. Així succeeix, per exemple, en la correspondència entre Hipòlita Roís de Liori i la seva filla, Estefania de Reque-

sens, en la qual apareixen esments a actuacions o fets esdevinguts a Martorell.

En una carta d'Hipòlita a Estefania, de 4 de maig de 1538, dona tota mena de detalls de com està posant en marxa a Martorell un giny mogut per la força de l'aigua, que substitueix la utilització de la perxa en el procés de cardat de la llana. Una innovació que primerament neguiteja els paraires de Martorell i que Hipòlita gestionarà mitjançant el pacte, com explica en la carta que novament adreça a Estefania el 21 de gener de 1539.

Veiem, doncs, el volum, diversitat i interès de fonts històriques en arxius propers. El seu estudi és el que ens aportarà nous coneixements sobre un passat que ens cal conèixer.

Fer-ho possible depèn de polítiques de foment de la recerca. Aquestes han de possibilitar l'elaboració i desenvolupament de projectes per part d'equips de recerca, però també cal que contemplin el foment de noves vocacions d'investigadors. Alhora, a més de l'aportació de recursos públics es fa indispensable una política d'estímul i foment del mecenatge privat i d'empreses.

Alfred Mauri Martí

Arxiu Parroquial de Santa Maria de Martorell.

Bibliografia:

MARTÍ BONET, JM, et alii (1985): "Els arxius parroquials del Baix Llobregat", dins *XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. CECBL, El Prat de Llobregat. P9 – 151.

MASDÉU TÉRMENS, R. (2016): "Història dels llibres sacramentals (parroquia dels Sants Just i Pastor, Sant Just Desvern, bisbat de Barcelona)", dins *PARATGE 29*. SCGHSVN. Sant Cugat del Vallès. P 49 – 60.

(1617): *Rituale Romanum Pauli V. Pont. Max iussu editum*. Ex Typographia Camerae Apostolicae. Roma.
[consulta en línia 15 de gener de 2019, a https://books.google.es/co/books?id=gA_qc6g2SwUC&hl=es]

Arxiu del Palau - Requesens

Bibliografia:

DE AHUMADA, L (2003): *Epistolaris d'Hipòlita Roís de Liori i d'Estefania de Requesens (segle XVI)*. Fonts històriques valencianes, 13. Publicacions de la Universitat de València. València.

Web:

Arxiu Nacional de Catalunya:
http://anc.gencat.cat/ca/detall/noticia/Noticia_PalauRequesens